

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 2 april 1940 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om återställande av tidigare lag om koncession på högst 40 år för framdragande av kraftledningar.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 136, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Lindhagen* hemställt att riksdagen, beträffande lagen den 27 juni 1902 (nr 71) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, måtte för sin del besluta att återgå till den förut gällande koncessionstiden av högst 40 år.

I fråga om de skäl som föranlett motionärens hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

De grundläggande statliga föreskrifterna angående elektriska starkströmsanläggningar återfinnas i lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. I sin ursprungliga lydelse innehöll lagen föreskrift, att tillstånd till utförande av ifrågavarande elektriska anläggningar fick av Konungen meddelas endast för viss tid, ej överstigande 40 år.

Efter vissa år 1938 genomförda ändringar — avseende bland annat koncessionstiden — innehåller 1902 års lag numera följande grundläggande föreskrifter angående koncession. I fråga om koncessionsskyldigheten stadgas i 2 § 1 mom., att om någon vill utföra elektrisk starkströmsledning med spänning överstigande 250 volt skall han, utom i vissa angivna undantagsfall, därtill söka Konungens tillstånd. 2 mom. i samma paragraf innehåller en år 1938 nyinförd form av koncession för lågspänningsledningar. Vidare innehåller 3 mom. en från stadgan den 31 december 1902 om elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring överflyttad bestämmelse om skyldighet att söka Konungens tillstånd till framdragande av starkströmsledningar inom område för trafikleder av vissa angivna slag. 2 § 4 mom. upp-tager reglerna om tillståndens begränsning i tiden samt om realprövning av ansökningarna om tillstånd. Enligt detta mom. må tillstånd varom i 1—3 mom. sägs meddelas för viss tid, ej överstigande fyrtio eller, om särskilda skäl därtill föranleda, sextio år. Vid prövning av ansökan om sådant tillstånd bör hänsyn tagas jämväl till huruvida behov av anläggningen förefinnes samt huruvida denna kan anses förenlig med en planmässig elektrifiering. Meddelas det sökta tillståndet, föreskriver Konungen, under förbehåll

av enskild rätt, på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas. — 1938 års lagändringar trädde i kraft den 1 juli 1939.

I den proposition genom vilken förslag till ändringar i 1902 års lag förelades 1938 års riksdag (nr 137) anförde chefen för handelsdepartementet bland annat:

Beträffande riktlinjerna för ett fortsatt koncessionssystem må till en början framhållas, att en realprövning av ansökningar om tillstånd att utföra starkströmsledning, vilken redan nu i viss omfattning äger rum, synes mig nödvändig såväl ur allmän elektrifieringssynpunkt som med hänsyn till de starka intresse motsättningar, som ofta förekomma, när olika ledningsnät framdragas i närheten av varandra. Jag delar även den i de verkställda utredningarna framförda uppfattningen, att behovsprövning av ansökningarna kan väntas för framtiden bliva erforderlig i betydligt större utsträckning än hittills. Ehuru en dylik prövning måste anses tillkomma Kungl. Maj:t utan särskilt stadgande, finner jag önskvärt att ifrågavarande princip, som, även om den tillämpas med försiktighet, kan bliva av genomgripande betydelse för koncessionsväsendet, kommer till direkt uttryck i lagen. Denna bör jämväl upptaga det villkoret för bifall till koncessionsansökan att anläggningen bör vara förenlig med en planmässig elektrifiering. Det är emellertid av vikt, att bestämmelsen i fråga erhåller en så allmän avfattning, att den icke utgör hinder för Kungl. Maj:t att vid ärendenas avgörande taga hänsyn även till övriga omständigheter i de särskilda fallen.

I fråga om koncessionstiden hava mycket delade meningar uttalats i de avgivna yttrandena. Att denna även i fortsättningen bör vara i lag begränsad, anser jag ur det allmännas synpunkt ofrånkomligt. Det synes mig ej heller tillfredsställande att, såsom för närvarande sker beträffande tillstånd enligt 2 § 1902 års stadga, meddela tillstånden »tillsvidare». Jag bortser därvid naturligtvis från de provisoriska drifttillstånden. I likhet med sakkunniga för elektriska kontrollväsendet vill jag förorda en gemensam tidsbestämmelse för de olika slag av tillstånd till utförande av starkströmsledningar, som lagförslaget inrymmer. Här i varken behöves eller bör emellertid ligga, att samtliga tillstånd skola meddelas för enahanda tid, utan torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att inom i lagen angiven ram anpassa koncessionstiden efter omständigheterna. Beträffande maximitiden är jag med hänsyn till att den fortsatta utvecklingen på elektrifieringsområdet åtminstone på längre sikt icke kan förutses, särskilt med tanke på teknikens ofantliga utvecklingsmöjligheter, närmast böjd för att förorda ett bibehållande av den nuvarande tiden eller fyrtyo år. Då emellertid vägande motiv anförts även för en utökning av tiden i vissa fall, har jag funnit mig böra föreslå, att tiden för tillstånden bestämmas till högst fyrtyo eller, om särskilda skäl därtill föranleda, högst sextio år.

Att i lagen införa särskilda bestämmelser angående förlängning av koncession vare sig under pågående koncessionstid eller vid slutet av densamma synes icke påkallat. Ehuru en realprövning av naturliga skäl är betydligt svårare att genomföra beträffande redan koncessionerade ledningar än när fråga är om nya ledningar, anser jag mig i anslutning till vad generaldirektören Granholm anfört böra understryka vikten av att vid meddelande av ny koncession å befintliga ledningar eventuellt förefintliga missförhållanden ur allmän elektrifieringssynpunkt, såvitt möjligt, undanröjas.

Några särskilda bestämmelser om rätt respektive skyldighet för staten att

inlösa elektrisk anläggning finner jag i likhet med sakkunniga för elektriska kontrollväsendet icke erforderliga.

I två vid 1938 års riksdag i anledning av nyssnämnda proposition väckta motioner (I: 264 och II: 390) hemställdes bland annat, att koncessionstiden enligt 2 § 4 mom. måtte utsträckas till att i regel avse 60 år. Första lagutskottet anförde i sitt över propositionen och motionerna avgivna utlåtande bland annat (utl. nr 51 sid. 30):

I fråga om koncessionstiden hava mycket delade uppfattningar kommit till uttryck under ärendets förberedande behandling. Att koncessionstiden även i fortsättningen böra vara i lag begränsad, anser utskottet i likhet med departementschefen vara ur det allmännas synpunkt ofrånkomligt. Vad beträffar längden av koncessionstiden må erinras om att enligt 1902 års lag koncession endast må meddelas för viss tid, ej överstigande 40 år. De sakkunniga funno det i varje fall nödvändigt, att tiden tillmättes rikligare, och föreslogo därför att koncessionstiden för framtiden skulle avse viss tid, icke överstigande 60 år. Departementschefen har funnit sig böra gå en medelväg i det han föreslagit, att tiden för tillstånden bestämmes till högst 40 eller, om särskilda skäl därtill föranleda, högst 60 år. Den sålunda intagna ståndpunkten anser utskottet innebära en lämplig avvägning mellan olika frågan berörande intressen, varför utskottet icke kan förorda det i motionerna I: 264 och II: 390 i denna del framställda yrkandet att de sakkunnigas nyssberörda förslag måtte helt följas.

Utskottet hemställde om bifall till propositionen i denna del. Två ledamöter av utskottet reserverade sig och yrkade, att koncessionstiden måtte bestämmas till högst 60 år. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Att koncession för kraftledning ansetts böra begränsas till viss tid sammanhänger, såsom av utskottets redogörelse framgår, med det inflytande på kraftförsörjningen som man velat genom koncessionssystemet inrymma åt staten. Beträffande den nu gällande koncessionstiden, högst 40 eller om särskilda skäl därtill föranleda högst 60 år, har utskottet år 1938 uttalat, att den innebär en lämplig avvägning mellan olika frågan berörande intressen. Anledning synes icke föreligga att frågå denna ståndpunkt. Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 april 1940.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson, Wagnsson*, Karl Johan Olsson, Brandt, Sandorf** och *Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Lindmark, Olsson* i Mellerud, *Björling, Gezelius, Berg* och *Werner* i Höjen.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.